

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA

FACULTATEA DE DREPT

ECHILIBRUL CONTRACTUAL

- TEZĂ DE DOCTORAT -

- CUVINTE-CHEIE, CUPRINS ȘI REZUMAT -

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT:

PROF. UNIV. DR. PAUL VASILESCU

DOCTORAND:

DELIA-IONELA ROPAN

Cluj-Napoca

2012

**CUVINTELE-CHEIE ALE TEZEI DE DOCTORAT CU TITLUL
„ECHILIBRUL CONTRACTUAL”**

contracte, *business-to-business*, echilibru contractual, libertate contractuală, justiție comutativă, abuz, solidarism contractual, autonomia de voință, analiza economică a contractului, regim juridic, clauze abuzive, clauze excesive, abuz de drept, clauze „de putere”, *efficient breach of contract*, *favor contractus*, executare, neexecutare, sancțiuni, Principiile Lando, Principiile Unidroit.

**A. CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT CU TITLUL
„ECHILIBRUL CONTRACTUAL”**

1. Introducere
 - 1.1. Aspecte generale
 - 1.2. Context
 - 1.3. Limitări
 - 1.4. Metodologie
 - 1.5. Structură
2. Despre echilibru contractual în cazul contractelor B2B?
 - 2.1. Considerații generale
 - 2.2. Există o criză a contractelor B2B în dreptul român?
 - 2.3. Drept și morală
 - 2.4. Spre un echilibru contractual în două dintre cele mai recente reglementări apărute: Codul Civil român actual și Propunerea de Regulament 2011?
 - 2.4.1. Deziderate de echilibru contractual în Codul Civil român?
 - 2.4.2. Deziderate de echilibru contractual în Propunerea de Regulament 2011?
 - 2.4.2.1. Aspecte generale
 - 2.4.2.2. Domeniu de aplicare, obiective, obiect și structură
 - 2.5. Este nevoie în dreptul român de un articol similar cu Art. L. 442-6 din Codul Comercial francez?
 - 2.6. Concluzii

3. Echilibrul contractual la încheierea contractelor

3.1. Delimitări necesare în materia echilibrului contractual

3.2. Libertate contractuală și justiție comutativă

3.3. Solidarismul contractual

3.4. Analiza economică a contractului

3.5. Clauzele abuzive sau excesive

3.5.1. Clauzele abuzive sau excesive - principalul palier de manifestare a dezechilibrelor contractuale la încheierea contractului. Aspecte generale

3.5.2. Clauzele abuzive și abuzul de drept

3.5.3. Clauzele abuzive și buna-credință

3.5.4. Clauzele abuzive și cauza contractului

3.5.5. Studiu de caz: Clauzele de stabilire și / sau modificare unilaterală a unor elemente / prevederi ale contractului

3.6. Concluzii

4. Echilibrul contractual în cursul executării contractului

4.1. Modificarea echilibrului contractual în timpul executării contractului

4.2. Izvoarele și remediile dezechilibrelor survenite în cursul executării contractului

4.2.1. Aspecte introductive

4.2.2. Voința sau acțiunea unilaterală a uneia dintre părțile contractante ca sursă de dezechilibru: abuzul de drept

4.2.2.1. Unilateralismul

4.2.2.2. Abuzul de drept și executarea contractului

4.2.3. Nerespectarea obligațiilor de natură solidaristă sau asimilate – ca sursă de dezechilibre

4.2.3.1. Aspecte generale

4.2.3.2. Buna-credință

4.2.3.3. Respectarea unei exigențe de coerență și datorica / obligația de a nu se contrazice în detrimentul altuia

4.2.4. Circumstanțe exterioare părților contractante – izvoare de dezechilibre. Teoria impreviziunii

4.3. Observații conclusive

5. Echilibrul contractual la încetarea contractului

5.1. Favor contractus

5.2. Contribuția analizei economice a contractului

5.3. Observații conclusive

6. Studiu de caz: Particularități ale echilibrului contractual în cazul contractului de achiziție publică

6.1. Considerații introductive

6.2. Natura juridică a contractului de achiziție în sistemul de drept român

6.2.1. Delimitări necesare

6.2.2. Posibile calificări *de lege lata*

6.2.2.1. Preliminarii

6.2.2.2. Contradicțiile existente cu prevederile Legii Contenciosului Administrativ

6.2.2.3. Nejustificata diferențiere în ceea ce privește competența instanței competente să judece litigiile anterior semnării contractului și ulterior semnării acestuia

6.2.3. Impactul recentelor decizii ale Curții Constituționale

6.2.4. Posibilitatea formulării contestației și în fața instanței de contencios administrativ

6.2.5. Soluționarea prin arbitraj a disputelor privind contractele de achiziție publică?

6.3. Calificarea contractului de achiziție la nivel european, în dreptul francez și englez

6.3.1. Calificarea contractului de achiziție la nivel european

6.3.2. Soluții de drept comparat: Franța și Regatul Unit

6.3.2.1. Sistemul de drept francez

6.3.2.2. Sistemul de drept din Regatul Unit

6.4. Imposibilitatea unei calificări unitare a contractului de achiziție în dreptul român?

6.5. Propuneri *de lege ferenda*

6.6. Există echilibru contractual în domeniul achizițiilor publice?

6.6.1. Preliminarii

6.6.2. Cu privire la etapa precontractuală și la etapa încheierii contractului

6.6.3. Cu privire la etapa executării propriu-zise a contractului de achiziție

6.7. Concluzii

7. Concluzii generale

7.1. Rezultatele cercetării

7.2. Elemente de originalitate

7.3. Noi direcții de cercetare

ANEXE

Anexa 1 - Efficient Breach of the Contract: an Interdisciplinary Approach (Legal and Economic)

Anexa 2 - New Challenges for the Business Environment: Sensitive Issues with respect to Business-to-Business Contracts in light of the Common European Sales Law

Bibliografie selectivă

**B. REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT CU TITLUL
„ECHILIBRUL CONTRACTUAL”**

1. Introducere

„Le droit cesse où l’abus commence.”¹ (Planiol, 1899)

„Les prérogatives nées des contrats ne doivent être utilisées qu’avec mesure. (...) Le contrat étant chose vivante et non pas pétrifiée, il doit s’adapter aux circonstances nouvelles pour que le but du contrat soit atteint.”²

(Demogue, 1931)

versus

„On s’étonnera qu’à une époque où le mariage s’était peut-être trop transformé en contrat, certains aient rêvé de transformer tout contrat en mariage.”³ (J. Carbonnier, 2000)

Întrebarea cheie sub egida căreia se găsește prezenta analiză este: Există în sistemul de drept actual instrumentele necesare care să pledeze pentru existența și menținerea unui echilibru contractual în cazul contractelor business-to-business

¹ „Dreptul încetează acolo unde începe abuzul.” (Traducerea în limba română ne aparține.)

² „Prerogativele născute din contracte trebuie utilizate cu măsură. (...) Contractul fiind viu și nu pietrificat, acesta trebuie să se adapteze la circumstanțe noi pentru ca scopul contractului să fie atins.” (Traducerea în limba română ne aparține.)

³ „Este uimitor că într-o epocă în care mariajul s-a transformat poate prea mult în contract, unii au visat să transforme orice contract în mariaj.” (Traducerea în limba română ne aparține.)

(„B2B”)?

În alte cuvinte, prezentul studiu se preocupă de oportunitatea, legitimitatea și legalitatea aplicării unei protecții similare celei acordate de cadrul legal actual părții contractante slabe consumator și părții contractante slabe care nu se califică conform legii drept consumator (*i.e.*, profesioniștilor, comercianților).

Punerea în discuție a necesității existenței și menținerii echilibrului contractual la încheierea și respectiv în cursul executării contractelor B2B ar putea fi considerată o abordare surprinzătoare prin raportare la sfera de aplicare a celebrei expresii „morala afacerilor este o morală de fier” („la morale des affaires est une morale de fer”). Cu toate acestea, prezentul studiu își propune să pună sub semnul întrebării această deviză, prin întreprinderea unei incursiuni în diferitele sisteme de drept naționale și în legile-model analizate pentru scopul acestui studiu (astfel cum sunt acestea definite mai jos) în vederea reliefării diferitelor instrumente aflate în serviciul echilibrului contractual. O asemenea preocupare pare a fi mai degrabă pregnantă în doctrina franceză și europeană decât în doctrina din România, aceasta din urmă neaplecându-se în mod particular asupra acestui subiect. De altfel, interesul manifestat de practica și de doctrina din România pentru existența unui echilibru contractual ține mai degrabă de sfera contractelor business-to-consumer („B2C”) – *i.e.*, încheiate între profesioniști și consumatori, decât de contractele B2B.

Ceea ce interesează în prezentul studiu nu este definirea în sine a „echilibrului contractual”, ci conturarea sferei dezechilibrelor contractuale sancționabile. Această modalitate de abordare va conduce în final la circumscrierea echilibrului contractual.

Nici sistemul de drept român și nici cel francez nu consacră *de lege lata* echilibrul contractual drept principiu general. În lipsa unui principiu al echilibrului contractual reglementat ca atare în legislația în vigoare și aplicabil cu titlu general, ne vom concentra pe acele mecanisme consacrate legislativ,

jurisprudențial sau la nivelul doctrinei care pot să fie folosite cu titlu de „balanță” în materie contractuală, fie de o manieră directă, fie indirectă.

Prezenta analiză readucere de asemenea în discuție necesitatea moralizării contractelor B2B în scopul salvărdării unei anumite justiții contractuale. Din această perspectivă, abordarea adoptată în acest studiu stă sub egida considerentului conform căruia „Trebuie luptat nu pentru ideea abstractă de justiție, căci lupta ar fi în van, ci pentru a face să triumfe ideea noastră personală de justiție.”⁴

Principalele obiective urmărite prin prezenta lucrare vizează relevarea mijloacelor și instrumentelor juridice care ar putea să justifice existența unui imperativ de echilibru contractual sau, mai corect spus (întrucât cel dintâi deziderat ar putea fi considerat ca fiind utopic), evitarea dezechilibrelor semnificative (flagrante).

În realitate, obiectivele majore ale demersului nostru științific vizează identificarea unor posibile răspunsuri la o întreagă serie de întrebări cum ar fi:

În cazul contractelor B2B există temeuri suficiente pentru a pleda în sensul existenței / conturării unui sistem de protecție a părții contractante slabe similar celui existent în materia contractelor B2C? Caracteristicile funciamente proprii contractului vin ele în contradicție sau în susținerea existenței / creării unui asemenea sistem de protecție? Fundamentele contractului susțin sau se opun protecției crescute / crescânde a uneia dintre părțile contractante? Există suficiente rațiuni pentru a generaliza (la nivelul tuturor contractelor B2B) un regim juridic special, cum este cel al contractelor B2C? Se justifică „sacrificarea (parțială / totală)” a principiului autonomiei de voință pe altarul construcției unui sistem

⁴ G. Ripert, *Droit naturel et positivisme juridique*, Ed. Typographie et Lithographie Barlatier, Marseille, 1918, p. 47. Traducerea în limba română ne aparține. Textul original în limba franceză este: „Il faut lutter, non pour l'idée abstraite de justice, car la lutte serait vaine, mais pour faire triompher notre idée personnelle de justice.”

guvernat de solidarism contractual? Cadrul legal actual din România și de la nivel european / internațional conține oare pârghiile necesare favorabile acordării unei asemenea protecții sporite într-un domeniu în care libertatea contractuală ar trebui să domnească mai mult decât în orice alte tipuri de contracte? Care este / ar trebui să fie tărâmul predilect din care să transpară respectiva protecție: cadrul normativ sau puterile de control acordate judecătorului? În realitate, apanajul asigurării protecției intereselor proprii unei părți contractante ar trebui să aparțină exclusiv acesteia sau și legiuitorului și respectiv judecătorului? Există o „justă măsură” și „o balanță” suficient de bine conturate pentru a evita excesele (*i.e.*, protecția exagerată versus „subjugarea” totală)?

În lumina acestor premise și obiective putem spune că prezenta analiză își propune să releve ideea noastră personală de justiție contractuală, astfel cum aceasta se desprinde din sistemele de drept analizate, precum și din propunerile *de lege ferenda* pe care le vom pune discuție.

Tematica aleasă este cu atât mai actuală cu cât analiza întreprinsă ia în considerare și unele dintre cele mai recente apariții legislative. Astfel, avem în vedere în special (i) abordarea prevăzută în Codul Civil actual, în vigoare din data de 01 octombrie 2011 (care pare a fi mult mai preocupat de existența unei anumite justiții contractuale decât Vechiul Codul Civil în vigoare din 1 decembrie 1865), ale cărui valențe sunt interpretate (la data finalizării prezentei lucrări) la doar un an de la momentul intrării sale în vigoare și (ii) prevederile Propunerii de Regulament 2011 (astfel cum aceasta este definită mai jos).

În lumina celor de mai sus, tratarea tematicii abordate din perspectiva acestor cadre legale de dată recentă reprezintă în realitate unele dintre principalele elemente de noutate științifică privind această lucrare. În plus, considerăm că punerea în discuție a subiectului în contextul dreptului comparat reprezintă de asemenea un punct forte al abordării noastre, mai ales din perspectiva demersului critic al contextului legislativ din România, trecut (inclusiv din prisma Vechiului Cod Civil) și actual (sub impactul Codului Civil actual ale cărui valențe sunt încă

în curs de descoperire). Intrarea în vigoare a Codului Civil actual în cursul cercetării tematicii care face obiectul acestui studiu nu poate decât să fie un mare plus. Aceasta deoarece (i) cercetarea a dobândit noi valențe, (ii) unele dintre propunerile noastre anterioare *de lege ferenda* s-au transformat în realități ale dreptului pozitiv, (iii) Codul Civil actual pare a promova ideea de justiție contractuală (cu toate riscurile care pot să rezulte dintr-o asemenea abordare) la un nivel superior predecesorului său și (iv) există (cel puțin) prezumția dăinuirii pentru o perioadă mai lungă de timp a actualității subiectului tratat în prezenta lucrare.

Tot ca inovatoare în peisajul juridic din România ar putea fi considerate și unele propuneri *de lege ferenda* făcute în lucrarea de față. Ilustrative în acest sens sunt sugestiile de reglementare viitoare în materia contractului de achiziție publică al cărui regim juridic (de drept comun sau de drept administrativ) este actualmente deosebit de confuz.

2. Context

În dreptul român, echilibrul contractual în contractele B2B este tratat în general în mod răsfirat și doar tangențial, în cadrul altor subdomenii (teoria generală a obligațiilor sau materia contractelor speciale).

Din cunoștințele noastre, o lucrare exclusiv sau în mare măsură dedicată acestei problematici nu există în literatura noastră juridică.

Cu toate acestea, pledoaria noastră pentru promovarea respectării obligațiilor de natură solidaristă și în final pentru imperativul respectării unui anumit echilibru contractual în contractele B2B se plasează într-un context legislativ favorabil prin prisma spiritului Codului Civil actual. În schimb, din punct de vedere al mentalității comercianților români, este foarte posibil ca un

asemenea studiu să fie în discordanță cu „liberalismul individual de acumulare”⁵ care impactează în mod direct asupra tranzacțiilor B2B. Sigur, când vine vorba despre mediul de business nu este exclus ca prima idee care să vină în mintea unei persoane care citește titlul prezentei lucrări să fie „în afaceri,... înșală cine poate!”⁶

Prin opoziție față de sistemul de drept român, în sistemul de drept francez și la nivelul legilor-model existente la nivel european și internațional există o preocupare crescută cu privire la posibile mecanisme de control al dezechilibrelor în materia contractelor B2B.

Doctrina franceză de exemplu a manifestat și manifestă un interes particular cu privire la circumscrierea sferei de aplicare a echilibrului contractual, a solidarismului contractual și în legătură cu instaurarea unei anumite justiții contractuale. Profesorul Denis Mazeaud a ilustrat în mod magistral acest curent care irigă domeniul contractual, lansând în 1999 interogația: „**Loyauté, solidarité, fraternité, la nouvelle devise contractuelle?**” („**Loialitate, solidaritate, fraternitate, noua deviză contractuală?**”)⁷ Această întrebare se

⁵ R. Catană, *Propos sur la dépendance du droit des affaires de quelques valeurs spécifiques à la culture de la société roumaine* în Asociația Henri Capitant (coord.), *Droit et culture, Journées Louisianaises. Tome LVIII - 2008*, Ed. Bruylant - LB2V, Bruxelles-Paris, 2010, p. 643-644.

⁶ M. Chagny, *La confiance dans les relations d'affaires* în V.L. Bénabou, M. Chagny (coord.), *La confiance en droit privé des contrats*, Ed. Dalloz, 2008, p. 35. Traducerea în limba română ne aparține. Textul original în limba franceză este: „En affaires,... trompe qui peut!”

⁷ D. Mazeaud, *Loyauté, solidarité, fraternité, la nouvelle devise contractuelle?* în *L'avenir du droit, Mélanges en hommage à F. Terré*, Ed. Dalloz, PUF, Editions du Juris-Classeur, Paris, 1999, p. 603.

regăsește într-o manieră sau alta și la diverși alți autori care au fost preocupați direct sau indirect de acest subiect⁸.

În plus față de cele de mai sus, analiza economică a contractului este un subiect care se cere a fi investigat din perspectiva tematicii abordate. Aceasta deoarece doctrina juridică din România, prin opoziție față de doctrina franceză, se preocupă în mică măsură de analiza economică a contractului (și chiar a dreptului în general)⁹.

3. Metodologie

În vederea identificării răspunsurilor la întrebările enumerate mai sus

⁸ R. Demogue, *Traité des obligations en général. I. Sources des Obligations*, Vol. I, Ed. Librairie Arthur Rousseau, Paris, 1923; G. Ripert, *La règle morale dans les obligations civiles*, Ed. LGDJ, Anciennes Librairies Chevalier-Marescq et Cie et F. Pichon réunies, Pichon, R. et Duranz-Auzias, Administrateurs, Librairie du Conseil d'Etat et de la Société de Législation comparée, Paris, 1925; Ch. Jamin, D. Mazeaud (coord.), *Les clauses abusives entre professionnels*, Ed. Economica, Paris, 1998; 137; Ph. Simler, *Les clauses abusives et la théorie de l'abus de droit*, Ed. LGDJ, Paris, 2001, L. Fin-Langer, *L'équilibre contractuel*, Ed. LGDJ, Paris, 2002; A.-S. Courdier-Cuisinier, *Le solidarisme contractuel*, Ed. Litec, Paris, 2006; D. Mazeaud, Th. Genicon, *Protection des professionnels contre les clauses abusives* în *Revue des Contrats* nr. 1/2012 etc.

⁹ P. Vasilescu, *Relativitatea actului juridic civil. Repere pentru o nouă teorie generală a actului de drept privat*, Ed. Rosetti, București, 2003, p. 49-51; P. Vasilescu, *Actul juridic civil*, în I. Reghini, S. Diaconescu, P. Vasilescu, *Introducere în dreptul civil*, ed. a II-a, Ed. SC Editura Sfera SRL, Cluj-Napoca, 2008, p. 118-122; P. Vasilescu, *Drept civil. Obligații*, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 248-251; L. Pop, *Tratat de drept civil. Obligațiile*, Vol. II. *Contractul*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 79-91; P. Vasilescu, *III. Les juristes* în M. D. Bob, P. Vasilescu, *Culture et droit civil en Roumanie* în Asociația Henri Capitant (coord.), *Droit et culture, Journées Louisianaises*. Vol. LVIII - 2008, Ed. Bruylant și LB2V, Bruxelles-Paris, 2010, p. 267.

vom întreprinde o cercetare pe mai multe paliere: legislație, doctrină și jurisprudență.¹⁰

Pentru scopul prezentului studiu interesează cu precădere:

a) sistemul de drept român;

b) sistemul de drept francez;

c) dreptul aplicabil în Regatul Unit (*common law*) – într-o măsură mai restrânsă și în special pentru a sublinia diverse diferențieri importante existente între sistemul de drept continental și cel de *common law*, precum și dificultățile generate de încercările de creare a unui cadru legal uniform la nivel(ul) Uniunii Europene / european / internațional;

d) următoarele propuneri de reglementări / legi (în sens larg) redactate la nivel european și internațional (la care ne referim, *brevitatis causa*, folosind expresia „**legi-model**”):

(i) Propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind Legislația europeană comună în materie de vânzare adoptată de Comisia Europeană în data de 11 octombrie 2011 (COM(2011) 635 final) („**Propunerea de Regulament 2011**” sau „**Propunerea**” sau „**Regulamentul**”);

(ii) Principiile Dreptului European al Contractelor redactate de Comisia Lando (“**Principiile Lando**”);

(iii) Principiile UNIDROIT aplicabile contractelor comerciale internaționale (2010) (“**Principiile Unidroit**”).

În scopul evitării oricărei neînțelegeri, se impune încă de la început precizarea că acest studiu nu își propune să realizeze o prezentare generală a

¹⁰ Pentru scopul prezentei analize au fost valorificate legislația, doctrina și jurisprudența apărute până la data de 25 septembrie 2012.

acestor legi-model. În plus, subliniem faptul că suntem conștienți de sfera de aplicare diferită a acestor texte, dar considerăm util pentru demersul nostru științific să identificăm în aceste legi-model elementele care ne interesează prin raportare la problematica echilibrului contractual.

Analiza este în special calitativă, perspectivele din care se face studiul fiind atât teoretice cât și practice, cu trimiteri constante atât la literatura juridică relevantă cât și la cazuistica instanțelor judecătorești din România, din Franța și de la nivelul Uniunii Europene.

4. Structura tezei de doctorat

Teza de doctorat având ca obiect de cercetare problematica echilibrului contractual își propune pe parcursul celor șapte capitole să circumscrie diversele fațete și ipostazieri ale echilibrului contractual, precum și consecințele juridice ale iminentelor pendulări între echilibru și dezechilibru contractual.

Analiza propriu-zisă întreprinsă în prezentul studiu este încadrată de (i) un capitol introductiv care trasează liniile directoare ale tezei, contextul în care se situează problematica abordată, obiectivele și motivația cercetării, metodologia folosită și structura pe capitole, și respectiv de (ii) concluziile generale și propunerile *de lege ferenda* destinate sintetizării rezultatelor obținute în urma cercetării și trasării unor noi direcții de cercetare în domeniul care face obiectul prezentei lucrări.

Cel de-al doilea capitol al tezei pune în discuție multiple aspecte generale privind problematica echilibrului contractual. Astfel, mai întâi cercetăm în ce măsură tematica abordată se circumscrie unui context de criză a contractului în dreptul român. Pe urmă căutăm să înțelegem dacă există compatibilitate între sfera contractelor B2B și o abordare moralistă a acestora.

Dat fiind caracterul de relativă noutate a Codului Civil actual și a Propunerii de Regulament 2011, nu putem să nu ne aplecăm în mod particular asupra interesului problematicii echilibrului contractual în contextul celor două cadre legale recent apărute. În continuare, înainte de a trasa câteva concluzii referitoare la acest al doilea capitol, analizăm compatibilitatea existentă între anumite prevederi favorabile echilibrului contractual reglementate în dreptul francez și sistemul de drept român.

Al treilea capitol al tezei de doctorat își propune să analizeze etapa încheierii contractului, cu referiri și la etapa precontractuală. Astfel, aducem în prim-plan contribuția principiului libertății contractuale, a justiției comutative și a solidarismului contractual, prin raportare directă la conturarea unui anumit deziderat de echilibru contractual.

Scurte considerații dedicăm și impactului analizei economice a contractului și posibilelor răspunsuri pe care aceasta le-ar putea contura. Punerea în discuție a echilibrului contractual la încheierea contractului nu poate să ignore problematica conținutului propriu-zis al contractului. Pe cale de consecință, investigăm dacă în contractele B2B, în mod similar cu situația contractelor B2C, se poate vorbi despre clauze abuzive sau excesive și măsura în care acestea sunt sancționabile și sancționate *de lege lata*. În finalul celui de-al treilea capitol trasăm câteva observații conclusive.

Capitolul al patrulea al tezei se preocupă de analiza echilibrului contractual în etapa executării contractului. În acest sens, vor fi detaliate circumstanțele care pot genera modificări ale echilibrului contractual, precum și izvoarele și remediile existente față de dezechilibrele care pot să survină în cursul executării contractului. În acest scop, vom pune în discuție posibilele atingeri aduse echilibrului ca urmare a voinței sau acțiunii unilaterale și aparent legitime a uneia dintre părțile contractante. Analiza va avea în vedere și posibile soluții de remediere care ar putea să-și găsească sursa în teoria abuzului de drept.

În cursul executării contractului, dezechilibrele pot fi generate și de

nerespectarea de (cel puțin una dintre) părți a obligațiilor de natură solidaristă sau asimilate acestora, fie că acestea sunt expres prevăzute în contract, fie că acestea sunt implicite (fie datorită tipologiei specifice de contract, fie datorită incidenței anumitor principii generale de drept (contractual) sau a unor concepte juridice care își croiesc încă drumul spre a câștiga acest statut în mod independent - dar care ar putea fi circumscrise unor principii deja existente sau legiferate). În afară de voința părților, condițiile executării contractului (în special a celui de lungă durată) pot însă să fie influențate în mod semnificativ și de anumite circumstanțe exterioare părților contractante. Astfel de circumstanțe ar putea să genereze dezechilibre contractuale semnificative.

Recepția în Codul Civil actual a teoriei impreviziunii este tocmai unul dintre elementele care relevă preocuparea legiuitorului contemporan pentru protejarea părții contractante aflate într-o poziție de slăbiciune datorită unor aspecte exterioare pe care nu le poate controla. Sigur că eficiența în practică a acestei teorii cunoaște și unele limitări, cum ar fi: (i) posibilitatea părților de a înlătura de la aplicare dispozițiile care reglementează impreviziunea (care nu par a fi norme imperative), precum și (ii) condițiile restrictive în care operează mecanismul impreviziunii. Vom încheia cu anumite aspecte conclusive.

Capitolul al cincilea al lucrării analizează dinamica echilibrului contractual în etapa încetării raporturilor contractuale dintre părți. Această cercetare ne va permite să studiem în ce măsură încetarea contractului, prin opoziție față de menținerea acestuia în vigoare (cu eventuala adaptare a acestuia) răspunde exigențelor echilibrului contractual. Mai mult, vom pune în discuție care sunt tendințele dreptului contemporan cu privire la reglementarea cazurilor de încetare a contractului, pentru a observa în ce măsură se poate întrevădea conturarea unui adevărat principiu *favor contractus*. Nu vom ignora nici contribuția analizei economice a contractului cu privire la încetarea contractului, un studiu critic fiind întreprins în ceea ce privește teoria *efficient breach of contract*. Vom încheia de asemenea cu unele concluzii.

Capitolul al șaselea este dedicat studierii specificității echilibrului contractual în cazul contractului de achiziție publică. Dezbateră este interesantă datorită discrepanțelor existente în România, la nivel legislativ și în doctrină, cu privire la natura juridică a contractului de achiziție publică. În acest context, vom aprofunda și care este impactul asupra tranșării problemei al anumitor decizii ale Curții Constituționale a României din anul 2012. În strânsă legătură cu problematica naturii juridice a contractului de achiziție publică se găsește și aspectul determinării instanței competente să soluționeze litigiile născute în legătură cu atribuirea și executarea acestui tip particular de contract.

Aprofundarea celor două chestiuni se face și de această dată din perspectiva dreptului comparat prin analizarea abordării acestor aspecte juridice în sistemele de drept francez și englez, precum și la nivelul reglementărilor europene. Aspectul central al studiului va consta în interogația pe care o vom lansa cu privire la (im)posibilitatea unei calificări unitare a contractului de achiziție publică în dreptul pozitiv român. Pe cale de consecință, vom lansa anumite propuneri *de lege ferenda* care par a fi într-o mai mare măsură concordante cu tradiția juridică românească, cu realitatea legislativă din România și cu diversitatea de contracte de achiziție publică care poate fi imaginată, și prin raportare la care o calificare unitară a naturii contractului ar fi total eronată din punct de vedere juridic.

Vom consacra de asemenea o secțiune și studiului particularităților echilibrului contractual în cazul contractului de achiziție publică. Apreciem că observațiile conclusive extrase în urma acestei cercetări vor avea un caracter de noutate în spațiul juridic din România.

Capitolul al șaptelea va fi dedicat prezentării concluziilor generale ce se vor desprinde din analiza de drept comparat întreprinsă în prezentul studiu cu privire la tematica (dez)echilibrului contractual. De asemenea, vom trasa noi direcții de cercetare care fie au constituit *ab initio* limitări ale cercetării noastre, fie se conturează ca o continuare firească a acesteia, în scopul aprofundării

materiei.